

написани въ 1865 година. Въ тѣхъ намѣрихъ шесть български басни, а именно Дѣло Господъ, Българско гостоприемство, Езикъ на животни, Орисници, Златни ябълки и деветъ наутци. Ето какво пише Ербенъ въ прѣдговора си: „Между непознатитѣ басни и повѣсти тукъ читателтъ ще намѣри и много, сиречъ една третя, стари добри познаници, макаръ че по нѣкждѣ въ необикновено у насъ обѣкло, а то изъ всичкитѣ славянски страни, които гласно издаватъ свидѣтелство, че въпрѣки прѣгради, трапове и други политически прѣпятствия, ний сме и ще останемъ дѣца на една голѣма славянска фамилия“. Като споменувамъ за тия басни не мога да изпусна изъ прѣдъ видъ и чудеснитѣ творения на Божена Нѣмцова „narodní pohadky и за безмерната ѝ „Babička“. Последниятъ трудъ отъ давно трѣбаше да бжде прѣведенъ на български. — Такива бѣха началата на модерната чехска литература, а ето днесъ нашъ Върхлицки нѣма съперникъ въ цѣль образованъ свѣтъ. Сиромаси, захванахте съ народна пѣсень, а днесъ Смѣтана, Дворжакъ и тѣхнитѣ епигони сж първи компонисти въ цѣлата Австрия. Сжщото можемъ да кажемъ и за цѣлото художество! А всичко започва въ врѣмето, което описвамъ. Въ онова врѣме всѣки чехъ вече много чувствувалъ, че е славянинъ, а повече всѣки се прокламиралъ понапрѣдъ като славянинъ, а послѣ като чехъ.

Това врѣме било прѣдговоръкъмъ 1848 година,¹⁾ която се записва въ чехската история съ много събития, па и съ оперетната си революция.

Въ 1848 г. изпъкватъ три славни имена: Палацки, Ригеръ *) и Хавличекъ.

Хавличекъ, макаръ че нѣколко години слѣдвалъ въ нѣмски училища, жежко обичалъ матерния си езикъ. Оше въ 1839 год. написалъ: „Отказахъ се напълно отъ нѣмски езикъ, прикланямъ се къмъ светия сладкозвученъ матеренъ езикъ, съ всички „охота“, искамъ да бжда чехъ и съ думи и съ дѣйствиа.“ Той тогава напълно билъ прѣданъ на чехски национализъмъ и панславизъмъ. Ималъ намѣрение да стане свещеникъ и за това и въ 1840 год. встѣпилъ въ пражския алуинатъ. Въ семинария самъ училъ „илирски“ руски и полски езици и челъ много славистически трудове. Той тогава напълно билъ прѣданъ на славянската програма на Колара. Като отъ по-близу се запозналъ съ лицемѣрието на хиерархизма, той слѣдъ мжчително колебание най-сетнѣ се прѣдалъ на невѣрието. Вече въ 1841 г. написалъ въ дневника си: „азъ самъ съмъ своя богъ, и въ тѣзи нѣща не очаквамъ други водители освѣтъ собствената си воля, и собствената си сила“. Резултата на това негово убѣждение бѣше окончателното напускане богословието. Слѣдъ туй напредъ помислѣлъ да стане учитель въ нѣкоя гимназия, ала не сполучилъ. Обичанъ отъ Шафарика, намира отъ сжщия прѣпорѣжка до Погодина, който

¹⁾ За Ригеръ писахъ отдѣлната статия въ тукашенъ Славянски гласъ.